

YUSUF ÖZKİR

Yabancı medya için mütakabiliyet şart!

Mütakabiliyet kelimesinin anlamı Türk Dil Kurumu sözlüğünde "karşılıklık" şeklinde belirtilmiş. Bu karşılıklı olma durumu ülkelerarası ilişkilere uyarlandığında iki farklı ülkenin bir hususta eşit şartlara göre süreç yönetimini sürdürmesi olarak yorumlanabilir. Mesela 1923 Lozan Anlaşmasına göre azınlık hakları gibi bazı konularda Türkiye mütakabiliyet yaklaşımını muhataplarına uygulatmıştı.

Mütakabiliyet esasına göre uluslararası ilişkilerin tasarlanması salt Türkiye ile özdeş bir mesele değil kuşkusuz. Küresel ölçekte gücü yettiğince bütün ülkeler eşit mesafeden ilişki kurmayı ve ast-üst sınıflandırmasına girilmeden farklı konularda dengeli bir süreç yönetiminin esas alınması için çaba gösteriyor.

Bugünlerde mütakabiliyet kelimesinin yeniden dolaşımında olmasının arka planında ise yabancı medyanın Türkiye konusundaki akıl almaz yayınları var. Yabancı medya ibaresinin içinde sadece ABD ve Avrupa'da yayın yapan küresel kuruluşlar yer almıyor. Aynı zamanda bu yayın organlarının "Türkiye'deki uzantıları" konumundaki Türkçe yayın yapanların yeri de belirgin bir hacme sahip.

Hatta giderek yoğunlaşan bir içerikten bahsetmek mümkündür. Koronavirüs salgınıyla canhıraş bir mücadelenin verildiği bugünlerde bile Türkçe yayın yapan yabancı medya kuruluşlarının asparagas haber konusundaki ısrarı şirazenin hepten kaybedildiğine işaret ediyor.

Bu türden yayın yapan kuruluşlar arasında Almanya'nın Türkçe yayın yapan [Deutsche Welle](#)'si ve [Suudi Arabistan](#)'ın Türkçe yayın yapan internet gazetesi [Independent Türkçe](#) önde geliyor. İki ülkeye Türkiye'de Türkçe yayın yapan Rusya'nın Sputnik, ABD'nin Amerika'nın Sesi ve İngiltere'nin BBC Türkçe'sini de (bu süreçte daha düşük yoğunluklu olmakla birlikte) eklemek gerekir. **İlgili kurumlar çeşitli kriz durumlarında doğrudan kendi ülkelerinin çıkarları doğrultusunda yayın yapıyorlar.** Tamamı kendi devletlerinin resmi yayın organları olduğu için aslında bu durumda şaşırılacak bir durum da yok.

Türkiye de aynı şekilde bu ülkelerde o ülkelerin diliyle yayın yapabiliyorsa ve benzer yayınlar yaptığında oradaki yayın organının kapısına kilit vurulmuyorsa mütakabiliyet yaklaşımı işliyor demektir. Aksi bir süreç işliyorsa veya Türkiye o ülkelerde yayın yapacak iletişim ağlarından yoksunsa bunun kısa süre içinde giderilmesi gerekir. Çünkü böylesi bir hamle büyük ihtimalle Türkiye'de yayın yapan bu ülke kuruluşlarının da daha dengeli bir haber dili kullanmasına ve gazeteciliğin temel prensiplerine uymasına katkı sağlar.

yönetim biçimi hem de son yıllarda birden fazla alanda izlediği Türkiye karşıtı siyaset yayıncılık alanında iki ülke arasındaki mütekabiliyet esasını imkansız hale getiriyor.

MbZ ve MbS tam gaz

Türkiye Koronavirüs salgınıyla mücadele ederken Independent Türkçe internet gazetesi arka arkaya hem Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı hem de Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'yı hedef alan haberler yaptı. Salgınla mücadele konusunda Türkiye'nin Avrupa ve ABD'ye göre daha iyi bir performans sergilediği bir süreçte gerçekleştirilen bu yayınlar Independent Türkçe'nin yayınlarını yeniden tartışmaya açtı.

Bu haberlerin sosyal medya paylaşımlarında yer verilen içeriği de gazetecilikle uzaktan yakından ilgisi olmayacak şekilde çarpıtılmıştı. Independent Türkçe'nin yayınlarını uzun uzadıya anlatmaya gerek yok, faaliyete başladığı günden bu yana Türkiye karşıtı bir çizgiye konumlanmış durumda. Bunun temel gerekçesini ise Suudi Arabistan'da yönetimi elinde bulunduran Muhammed bin Selman ve Birleşik Arap Emirlikleri'ni (BAE) yöneten Muhammed bin Zayed (MbZ) öncülüğündeki kılığın Türkiye düşmanlığı oluşturuyor.

MbZ ve MbS tarafından sürdürülen politika çok yönlü bir şekilde uygulanıyor. Bir taraftan Doğu Akdeniz'de Türkiye'nin izole edilmesi çabası, diğer taraftan FETÖ ile işbirliği yapılarak Batı kamuoyunda Türkiye'nin kötülenmesi hamleleri aralıksız devam ediyor. Bu kapsamda Türkçe ve İngilizce yayın yapan Ahwal News'in (iki sitenin de genel yayın yönetmeni FETÖ üyelerinden seçilmiş) içeriklerinde yoğun bir yalan rüzgarı bulmak mümkün. Avrupa ve Amerika'da yayın yapan onlarca medya kuruluşunun Türkiye karşıtı yayınlarında MbZ ve MbS tarafından yönlendirilen lobi şirketlerinin etkisini de buraya eklemek gerekir.

Son bir hafta içinde medyaya yansıyan iki haberdeki içerik bile MbS-MbZ ortaklığının salgın döneminde bile hız kesmediğine işaret ediyor. Haberlerden birinde MbZ'nin 3 milyar dolar teklif ederek Esed rejimini İdlib'deki stabil durumu bozması için kışkırttığı belirtiliyor. Diğer haberde ise Twitter şirketinin BAE, Suud ve Mısır tarafından yönetilen 8 bin civarındaki hesabı kapattığı vurgulanıyor. Hesapların ortak özelliği ise Türkiye karşıtı yayın yapmaları.

Bu türden haberleri çoğaltmak mümkün. Dahası 2013'teki Taksim Gezi Parkı Şiddet Eylemleri esnasında ve 15 Temmuz 2016 darbe girişimi sürecinde de aynı kişilerin isimleri sürecin belirli yerlerinde geçiyor. Bu yüzden Türkiye 2019'da MbZ'nin danışmanlarından Muhammed bin Dahlan'ı terör suçundan arananlar kapsamında kırmızı listeye dahil etti ve ödül koydu. Aynı isimlerin PYD-YPG'ye desteğinden Arap coğrafyasında ve Afrika'da Türkiye karşıtı oluşumlara verdiği desteklere uzanan bir başka liste daha yapılabilir. (Ayrıca gazeteci Çetin Çetin'in 9 Nisan'da Habertürk'te yayınlanan yazısında Suud yönetiminin PKK kamplarına tıbbi yardım gönderdiği yönündeki bilgiyi de eklemiş olalım.)

Fakat odak noktasındaki yayıncılık alanı önemli. Çünkü neredeyse her cephede Türkiye düşmanlığını açıktan uygulayan iki aktör tam böyle bir sürecin içinde büyük paralar harcayarak Türkiye'de internet gazeteciliği işine girdiler. Türkiye'nin demokratik siyasal yapısının sağladığı özgür ortamdan faydalanarak otoriter bir ülkenin uzantısı şeklinde içerik üretmeye başladılar. İlk günden bu yana da içeride bir cephe elde etmiş olmanın keyfiyle Türkiye karşıtı yayınlarını sürdürüyorlar.

Türk dizileri bile yasak

Diğer taraftan MbS ve MbZ yönetimlerinin Türkiye karşıtı politikalarının bir diğer ayağını ise dizilerin yasaklanması oluşturuyor. Suudi Arabistan'ın yayın platformu MBC Mart 2018'de Türk dizilerinin yayın paketlerinden çıkartıldığını duyurdu. Karara göre Türk dizileri grubun Ortadoğu ve Afrika'da yayın yapan kanalların yayın akışının dışında bırakıldı. Türk dizileri için konulan bu yasak halen devam ediyor.

MBC grubu bununla da yetinmedi. [Osmanlı Devleti](#)'nin Yavuz Sultan Selim liderliğinde 1516-1517'de Mısır'ı fethettiği süreci "işgal" olarak gösteren Ateşin Krallığı isimli bir dizi çekip yayınladı. Milyonlarca dolar harcanarak çekimleri yapılan dizide Osmanlı Devleti kötüleniyor. İki ismin yakın müttefiki darbeci Sisi tarafından yönetilen Mısır'da [Anadolu Ajansı](#) ofisinin Ocak 2020'de basılarak faaliyetlerine son verilmesini de bu yasaklar halkasına eklemek gerekir. Öte yandan mesela Suudlu vaiz ve yazar Aid el Karni gibi bazı kişiler daha önce Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Türkiye lehinde açıklamalarda bulunurken son zamanlarda Suud rejiminin baskısıyla Türkiye ve Erdoğan aleyhine açıklamalarda bulunmaya başlamış durumda. Türkiye konusundaki baskı sürecini detaylandırması bakımından önemli bir detay.

Mütekabiliyet gerekliliği

Mütekabiliyet esası gereği Türkiye'nin de Suudi Arabistan'da Arapça yayın yaparak bu ülkenin iç siyasi konularını ve mesela taht kavgalarını, prenslerin nasıl hapse atıldığını veya prensler arasında ne tür kavgaların olduğunu, ülkeyi gerçekten kimin yönettiğini, gazeteci Cemal Kaşıkçı'yı öldürerek cesedini yok eden katillerin gerçekten hapse atılıp atılmadığını irdelemesi gerekiyor. Bu olabilir mi sorusunun gerçekçi olmadığı mevcut tabloya bakıldığında anlaşılabilir. Çünkü diğer cephelerde artık zıvanadan çıkmış durumdaki Türkiye karşıtlığına ek olarak Türk dizilerini ve Anadolu Ajansı'nın iletişim akışını bile yasaklayan otoriter yaklaşım iki ülkeyi kontrol ediyor.

Bu yüzden Independent Türkçe konusundaki tartışmalarda künyeye bakarak bir iki düşük statülü isme takılmak yerine büyük resme odaklanmak gerek. Parçaya değil bütüne dair yeni bir düzenleme gerekli. **Yabancı medyaların Türkiye'deki tüm uzantıları konusunda Türkiye mütekabiliyet prensibini hayata geçirmeli.**

***Yasal Uyarı:** Yayınlanan köşe yazısı/haberin tüm hakları Turkuvaz Medya Grubu'na aittir. Kaynak gösterilse veya habere aktif link verilse dahi köşe yazısı/haberin tamamı ya da bir bölümü kesinlikle kullanılamaz.*

Ayrıntılar için lütfen tıklayın.

YAZARIN ÖNCEKİ YAZILARI

[Tüm Yazıları >](#)

- [FETÖ virüsünün provokasyonları \(28.3.2020\)](#)
- [Virüsle mücadelede ortak akıl ve imaj \(15.3.2020\)](#)
- [Virüsle mücadelede ortak akıl ve imaj \(14.3.2020\)](#)

SABAH

